

In samenwerking met K2 Next Generation, specialist op het gebied van sociale wijkteams, organiseren NOC*NSF en NISB interactieve sessies over de verbinding tussen sport en sociale wijkteams. Lokale professionals zijn hierbij op zoek naar informatie en inspiratie. De hieruit voortvloeiende informatie en goede voorbeelden zijn voor u op een rij gezet zodat ook ú de verbinding tussen sport en sociale wijkteams tot stand kunt gaan brengen.

Voetbaltrainer of maatschappelijk werker?

Een voetbaltrainer vertelt:

Ik had een team en dat was ook een beetje een bij elkaar geraapte zoot. Dat waren geen talenten, zal ik maar zeggen, dat was voor mij echt een uitdaging. Omdat ik toen voor het eerst merkte dat je naast trainer ook maatschappelijk werker kunt zijn. Omdat je allerlei problemen van kinderen in een team krijgt. Minstens de helft zat aan de pillen van Ritalin of dat soort spul allemaal. Die hadden ADHD of allerlei aanverwante dingen.

Ik had er eentje bij die kon niet tegen schreeuwen. Die andere jongen was juist heel erg aan het schreeuwen. Dus die ene zat de hele tijd met z'n handen voor z'n oren en de andere die liep schreeuwend rond. Dus nou, dat was echt een ramp inderdaad. En het grootste probleem in die groep was nog een andere jongen. Die liep tijdens de training ineens het veld af. En ja, ik moest er achteraan want die ging de parkeerplaats op en ik denk: wacht even, ik heb wel de verantwoordelijkheid over die jongens. Ik kan moeilijk die jongen nou zo de straat op laten lopen. Want ja, hoe oud zou hij zijn geweest, ik denk een jaar of 9 ofzo.

En toen bleek dus dat ie meer problemen had. Hij zat 20% van de tijd op het regulier onderwijs en 80% op het speciaal onderwijs, en dan zat hij ook al bij de psychiatrie. Op zijn leeftijd. En dat hadden die ouders en de club mij nooit verteld. Ze waren wat aan het experimenteren met medicijnen voor hem en ze hadden net nieuwe medicijnen gehad. Dat hoorde ik allemaal achteraf weet je wel, daarom was zijn gedrag veranderd.

Ik heb dan wel een vriend van mij, die zit in het speciaal onderwijs, dus ik had wel wat tips en trucs meegekregen, maar ja. En toen merkte ik dus ook dat de club daar niet voldoende mee overweg kon eigenlijk. Ze hadden die jongen bij mij in het team gezet en wisten eigenlijk ook niet zo goed wat ze er mee aan moesten. Daar had ik vanuit de club wel meer support in verwacht.

Januari 2015

Inleiding

Het voorbeeld van de voetbalcoach die zich soms een maatschappelijk werker voelt, maar hier niet de expertise voor heeft, laat zien dat er bij sportverenigingen vraag kan zijn naar meer begeleiding bij bepaalde (groepen) jongeren. De voetbalcoach in dit verhaal kan eigenlijk wel wat extra tips gebruiken. Een ervaren jongerenwerker of iemand die pedagogisch geschoold is: een professional die eens meekijkt kan voor de coach én voor de voetballertjes van grote waarde zijn. Wijkteams kunnen hierin een rol spelen. Deze wijkteams schieten als paddenstoelen uit de grond. (Bijna) iedere gemeente in Nederland heeft een wijkteam of is er één aan het opstarten. Wat zijn deze wijkteams? Hoe komt het dat dit de nieuwe trend lijkt te zijn in Nederland op het gebied van de (sociale jeugd-)zorg? Wat kunnen sportverenigingen en sportcoaches hieraan hebben? En omgekeerd: wat kan sport bijdragen?

Vanaf 2015 zijn veel zorgtaken van de overheid overgedragen aan de gemeente. Dit betekent dat de jeugdhulp dichterbij komt, maar vanwege de bezuinigingen ook met minder geld moet. Gemeenten kijken eerst naar wat mensen zelf kunnen ("eigen kracht"), eventueel met hulp van familie, burens of vrienden. De wijkteams moeten goed in staat zijn te beoordelen wat mensen zelf kunnen, of er informele ondersteuning in de buurt aanwezig is, en wat positieve factoren zijn voor een gezin of een kind.

Ben je benieuwd of er bij jou in de gemeente al wijkteams actief zijn? Kijk dan hier voor een overzicht van alle wijkteams in Nederland: www.wijkteams.info

Wijkteams: preventie-, multi- en specialistenteams

Een wijkteam bestaat meestal uit beroepskrachten/professionals uit verschillende organisaties. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een maatschappelijk werker, een jongerenwerker, een jeugdhulpverlener en iemand uit de ouderenzorg. Soms zijn er aparte teams voor jeugd en opvoedingsvraagstukken.

Je kunt drie soorten wijkteams onderscheiden: het preventieteam, het multi-team en het specialistenteam. De eerste twee varianten bieden goede kansen voor maken van een aansluiting op sportverenigingen en sportcoaches. Daarom lichten we deze eerst uitgebreider toe. Vervolgens zoomen we in op de rol die sport hierin zou kunnen spelen.

Het preventieteam richt zich op het voorkomen van specialistische zorg.

Zij versterken de sociale banden van een buurt, bijvoorbeeld door het stimuleren van burenhulp. Gewoon eens bij elkaar op de koffie en uitvinden wat je burens nodig hebben. Een keer boodschappen doen voor de buurvrouw die slecht ter been is, of een paar uurtjes oppassen op kinderen die uit school komen omdat de ouders net niet op tijd thuis kunnen zijn. In Zoetermeer werkt het wijkteam aan het verbeteren van de leefomgeving. Burens leren elkaar beter kennen en kunnen elkaar, hopelijk, in de toekomst makkelijker vinden wanneer er hulp nodig is. Een preventieteam probeert vaak ook de samenwerking tussen zorginstellingen te versterken. Betrokken organisaties binnen dit wijkteam zijn onder andere welzijn ouderen, maatschappelijk werk, jongerenwerk en gehandicaptenzorg.

Een multi-team is een mix van preventieteam en een specialistenteam. In het wijkteam in Zaanstad zijn verschillende professionals vertegenwoordigd. Er wordt gewerkt aan het versterken van de sociale verbanden in de wijk en inwoners kunnen er terecht met hun hulpvraag. In een multi-team zitten professionals die als het nodig is aan de slag gaan met multi-probleem gezinnen: dit zijn gezinnen waarin naast problemen met de kinderen ook andere problemen spelen waarvoor hulp nodig is. Denk hierbij aan financiële problemen of een verslaving bij één van de ouders. Omdat er professionals uit verschillende organisaties en van verschillende disciplines bij elkaar zitten ontstaat er ruimte voor nieuwe ideeën.

Eén van de medewerkers uit een multiteam in Gilze-Rijen zegt hierover: "Gezinnen staan centraal in onze aanpak. Wat de werkwijze bijzonder maakt, is dat professionals de tijd en de kans krijgen om in een gezin dat te doen wat als eerste nodig is. We leveren maatwerk, kijken wat er echt nodig is, los van je eigen kader en soms afwijken van de regels dus. Zo ontstaat er een juiste inschatting van de problematiek en kun je het netwerk betrekken; we schakelen de juiste vrijwilligers of professionals in en krijgen hierdoor veel vertrouwen van het gezin. Soms is maatwerk nodig om een vicieuze cirkel te doorbreken. Zo was er een moeder die geen uitkering kreeg omdat ze geen woning had en ook geen woning van de woningbouw kreeg omdat ze geen uitkering had. Deze kinderen stonden op het punt om uit huis geplaatst te worden. Iemand moest zorgen dat er van de regels afgeweken werd om tot een doorbraak te komen. Uiteindelijk bespaar je hierdoor enorm."

In een multiprobleem-situatie kan sport één van de weinige positieve krachten zijn voor de kinderen in het gezin. Ze leren er spelenderwijs sociale vaardigheden en doen positieve ervaringen op. Als het wijkteam de sportvereniging weet te vinden en andersom, wordt de sportvereniging aantrekkelijker voor (nieuwe) leden. (Zie lijstje 'voordelen gemeente en sport' voor meer uitleg).

Samengevat zijn de overkoepelende voordelen van een wijkteam:

- Verbindt regievoering met het bieden van hulp;
- Maakt dat de aanbieders zorg leveren op maat van de wijk;
- Integreert de transities in het sociale domein;
- Bevordert de participatie van bewoners, de sociale samenhang en de onderlinge hulp in buurt of wijk;
- Biedt contactgelegenheid of toegankelijke plek voor vragen en ideeën van buurtbewoners;
- Versterkt de eigen kracht en het zelfoplossend vermogen van bewoners.

Voor sport- en beweegaanbieders

Het verbinden van sportverenigingen aan deze wijkteams heeft voor zowel de wijkteams als de gemeente en de sportverenigingen veel voordelen. Een aantal voordelen op een rijtje, met daaronder een toelichting:

Voordelen sport & wijkteams

Sport- en beweegaanbieders

- Uitbreiding financiële mogelijkheden
- Werven van nieuwe leden en vrijwilligers
- Ondersteuning bij werken met specifieke doelgroepen
- Bijdragen aan oplossingen voor doelgroepen: positieve ervaringen, nieuwe vaardigheden etc.
- Toegang tot een bestaand netwerk met bruikbare ingangen
- Een positieve uitstraling (richting gemeente en anderen) door maatschappelijke inzet

Zoals eerder al kort staat uitgelegd, biedt het samenwerken met wijkteams financiële mogelijkheden voor een sportclub. De mensen die in het wijkteam zitten komen bij gezinnen thuis die, hoogstwaarschijnlijk, niet allemaal bij een sportvereniging zitten. Armoede kan een belemmering zijn. De wijkteams kunnen sport stimuleren voor kwetsbare gezinnen door een beroep te doen op financiële regelingen die gemeenten vaak hebben. Zij kunnen mensen in contact brengen met een sportvereniging. Goed voor kinderen, en de ouders leren langs de lijn nieuwe mensen kennen, waardoor hun sociale netwerk groeit. Sportverenigingen drijven op vrijwilligers: het zijn dus plekken waar je een zinvolle bijdrage kunt leveren, structuur kunt ervaren en waardering kunt oogsten. Voordelen voor sportverenigingen dus, in de vorm van nieuwe leden en vrijwilligers.

Het inleidende verhaal over de voetbaltrainer laat zien dat het belangrijk is dat een sportvereniging ondersteund wordt bij specifieke doelgroepen. In Amersfoort zijn twee studenten iedere week twintig uur aanwezig om de knelpunten van de clubs op te sporen en mogelijke verbeteringen aan te geven. Deze twee studenten werken samen met de wijkteams en versterken zo de samenwerking tussen sportvereniging en wijkteams. De wijkteams weten de sportvereniging te vinden, ook als plek waar aandacht wordt besteed aan kinderen die dat nodig hebben: kinderen die zij begeleiden binnen een gezin.

Amersfoort: Verbinden door Voetbal

Bij twee lokale voetbalclubs in Amersfoort zijn twee studenten wekelijks twintig uur aanwezig om de knelpunten van de clubs op te sporen en mogelijke verbeteringen aan te geven. Waarom?

- Verbeteren van het pedagogisch klimaat en het vergroten van de ouderbetrokkenheid
- De maatschappelijke rol van een sportvereniging wordt vergroot; club voelt zich meer verantwoordelijk voor de omgeving en haar leden
- De clubs geven aan wat zij belangrijke punten vinden (aanpak van voetbal voor kinderen van twee tot vier jaar, G voetbal, meidenvoetbal etc.)

Studenten: zijn veel aanwezig om te kijken wat er goed en mis gaat → kunnen een stappenplan maken voor individuele casuïstiek voor de club, zodat eventuele problemen met jeugdspelers en ouders aan de wijkteams kunnen worden doorgegeven.

Sport geeft mensen van jong tot oud positieve ervaringen en het leert ze nieuwe vaardigheden. Zoals eerder genoemd heeft de gemeente nu veel meer taken gekregen op het gebied van gezondheid en zorg. Het heeft voor gemeenten een hoge prioriteit dat hun inwoners gezond zijn. Het is ook zo dat bij een sportvereniging jongeren allerlei (nieuwe) vaardigheden op doen, zoals bijvoorbeeld het functioneren in teamverband. Ze leren omgaan met de regels en normen en waarden die gelden bij een sportvereniging. Denk hierbij aan het opruimen van je rommel, of aan het eind van de training met zijn allen de ballen verzamelen en nog even napraten over wat er wel en niet goed ging tijdens de training. De jongeren hebben hier later in hun volwassen leven profijt van.

Ondanks de bezuinigingen heeft de gemeente op het gebied van preventie vaak budget. In heel Nederland werken gemeenten met het uitgangspunt dat investeren in preventie uiteindelijk zorgt voor minder hoge zorgkosten. Kom dus met een mooi plan naar de gemeente en er is zeker kans dat daar financiering voor is! Zie op deze pagina nog twee voorbeelden van sportverenigingen die inspelen op 'de wijkteam trend'.

Voor gemeenten

Voor een gemeente biedt de combinatie van wijkteams met sport(verenigingen) veel mogelijkheden en voordelen. Een aantal voordelen op een rijtje, met daaronder een toelichting:

Voordelen sport & wijkteams

Gemeente

- Contact verenigingen met wijkbewoners en jeugd: bruikbare vindplaats
- Gebruik van bestaande accommodaties
- Beschikbaar netwerk van betrokken verenigings-vrijwilligers en -professionals uit de wijk
- Sport is gezond, draagt bij aan de vitaliteit
- Jongeren en ouderen doen allerlei vaardigheden op bij een vereniging (preventie)
- Een positieve uitstraling binnen een samenwerking: sport is leuk!

Met de transities binnen de sociale (jeugd) sector in volle gang is het voor gemeenten in Nederland een steeds hogere prioriteit dat haar inwoners gezond zijn. Ervoor zorgen dat je inwoners gezond zijn is een mooie doelstelling en op de lange termijn kostenbesparend. Preventief werken in plaats van mensen door moeten verwijzen naar (dure) specialistische zorg is hier een belangrijk onderdeel van. Wat hier aan bij kan dragen is sport, want iedereen weet dat sporten gezond is. Door de wijkteams kan hier op worden ingespeeld. Een voorbeeld hiervan is de buurtsportcoach in Barendrecht die onderdeel is van het wijkteam. Zie het kader 'Buurtsportcoach Barendrecht' voor meer uitleg hierover. Ook is het zo dat bij een sportvereniging jongeren allerlei (nieuwe) vaardigheden op doen, zoals bijvoorbeeld het functioneren in teamverband. Ze leren om te gaan met de regels en normen en waarden die gelden bij een sportvereniging. Denk hierbij aan het opruimen van je rommel, of aan het eind van de training met zijn allen de ballen verzamelen en nog even napraten over wat er wel en niet goed ging tijdens de training. De jongeren hebben hier later in hun volwassen leven profijt van.

Buurtsportcoach in Barendrecht

Doelstelling buurtsportcoach: het sport- en beweegaanbod in Barendrecht te versterken, te verbreden en meer toegankelijk te maken voor alle bewoners van Barendrecht, met speciale aandacht voor de kwetsbaren in de samenleving.

Door samenwerking met de huidige sport- en beweegaanbieders en de diverse partners binnen, onder andere, de sectoren welzijn, zorg, onderwijs en opvang wordt vraag en aanbod met elkaar verbonden en uitgebreid.

De buurtsportcoach is ook een vaste partner binnen de Wijkteams (Wijkteam Jeugd en het Sociale Wijkteam), om de koppeling te maken tussen zorg en ondersteuning en sport.

Een andere doelstelling van een gemeente kan zijn om de sociale cohesie binnen een wijk te versterken, om zo ook de 'burenhulp' en 'werken vanuit eigen kracht en het eigen sociale netwerk' te verbeteren. Sportverenigingen kunnen hier een grote rol in spelen. Buurtbewoners weten sportverenigingen te vinden en kunnen daar makkelijk bij aansluiten. Denk bijvoorbeeld aan Clubhuizen van sportverenigingen als een mooie accommodatie, niet enkel voor sport, maar ook een plek waar sportclub, scholen en andere organisaties samen zouden kunnen werken en ideeën kunnen uitwisselen. Zo is er in Den-Haag het buurthuis van de toekomst gestart waar dit idee wordt uitgevoerd. Zie het kader 'Den-Haag: Buurthuis van de Toekomst' voor meer uitleg van dit project. Sportverenigingen zijn al aanwezig in buurten, dus waarom een nieuwe plek starten als er al een mooie locatie is waar wijkbewoners elkaar kunnen vinden?

Den-Haag: Buurthuis van de Toekomst

In Den-Haag is het buurthuis van de toekomst gestart, waar sportclubs, scholen, culturele instellingen en andere organisaties in de wijk met elkaar samen werken.

De voetbalclub is niet alleen een voetbalclub, maar bijvoorbeeld ook een plek waar mensen samenkomen voor een praatje, voor een cursus of misschien zelfs voor huiswerkbegeleiding.

Bewoners doen zelf ook actief mee in hun wijk: de Hagenaars zetten zich in voor familie en burens. Ze zijn actief als vrijwilliger in sportverenigingen, buurtclubs en maatschappelijke instellingen. Ze zijn meer betrokken en hebben meer voor elkaar over.

Een laatste voorbeeld waarbij sport en wijkteams samenwerken zijn twee studenten die in Amersfoort twintig uur aanwezig zijn bij twee lokale voetbalclubs om de knelpunten van de clubs op te sporen en mogelijke verbetering aan te geven. Eén van de redenen hiervoor is onder andere het verbeteren van het pedagogisch klimaat en het vergroten van de ouderbetrokkenheid. Voor meer uitleg zie het kader 'Amersfoort: Verbinden door Voetbal'. Omdat de studenten ook in nauw contact staan met sociale wijkteam, buurtsportcoaches en andere partners kan er ook weer beter op preventie ingespeeld worden en vroeg signalering bij kinderen, bijvoorbeeld bij beginnende problemen in de ontwikkeling of de thuissituatie. Weer komt hier het preventieve karakter terug waarin wijkteams en sportverenigingen kunnen bijdragen. Kortom: sport en sportverenigingen in een wijk kunnen dus gezien worden als een mooi maatschappelijk platform om veel verschillende (nieuwe) doelen van de gemeente in te kunnen bereiken!

Bezoekadres:

Papendallaan 60
6816 VD Arnhem
T. 026 - 483 44 00

Postadres:

Postbus 302
6800 AH ARNHEM

